

UZASADNIENIE

Powód R. K. działając z pełnomocnikami będącymi adwokatem i radcą prawnym, wniósł przeciw Skarbowi Państwa – Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu Lasy Państwowe Nadleśnictwo R. w R. o uzgodnienie treści księgi wieczystej Numer (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem w zakresie własności nieruchomości położonej w K., oznaczonej w ewidencji gruntów numerem (...), o powierzchni (...) ha, a także nieruchomości położonej w K., oznaczonej w ewidencji numerem (...), o powierzchni (...) ha, w ten sposób, że w dziale II ww. księgi wieczystej co do wskazanych nieruchomości w miejsce wpisanego właściciela dokonać wpisu prawa własności na rzecz R. K., zamieszkałego w M. 1, (...)-(...) W., PESEL (...). Wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu i kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wskazano, że przedmiotowe działki zostały przejęte na cele reformy rolnej decyzją z 31 lipca 1958 roku. W związku z prawomocnym stwierdzeniem nieważności tej decyzji i faktem, że przedmiotowe nieruchomości są we władaniu Skarbu Państwa powództwo jest uzasadnione.

Pozwany Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo R. w R. reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podnosił, iż pozwany nie wykazał, że W. W. (1) był właścicielem nieruchomości oznaczonych w ewidencji jako działki o numerach (...), położonych w K.. Tym samym powód nie wykazał, iż jako spadkobiercy przysługuje mu prawo własności do ww. nieruchomości. Przeszkodą dla uwzględnienia powództwa jest również treść art. 1 ust. 3 oraz art. 2 ustawy z 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznego zasobów naturalnych kraju, z których wynika, że nieruchomości objęte żądaniem pozwu nie podlegają przekształceniom własnościowym. Nadto podniósł zarzut zasiedzenia przedmiotowych nieruchomości. Podnosił, iż przedmiotowe nieruchomości co najmniej od 31 maja 1949 roku znajdują się w posiadaniu Skarbu Państwa, bowiem w tym dniu nieruchomość L., w skład której wchodziły działki numer (...) położone w K., została przejęta na cele reformy rolnej na mocy dekretu PKWN z dnia 06.09. (...) o przeprowadzeniu reformy rolnej, protokołem sporządzonym przez Komisarza Ziemskiego działającego z polecenia Wojewódzkiego (...) Ziemskiego w B.. Posiadanie to ma charakter posiadania samoistnego w dobrej wierze. Skarb Państwa zachowywał się względem nieruchomości jak właściciel. Posiadał ją i korzystał z niej w sposób nieograniczony przez osoby trzecie. Nie płacił na rzecz osób trzecich czynszu, dzierżawy, ani innych opłat. Nikt nigdy nie przerwał posiadania. Skarb Państwa posiadał ww. nieruchomość jak uprawniony właściciel na ww. podstawie, następnie na podstawie orzeczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady narodowej w B. z 31.07.1958 r., którego nieważność stwierdzono dopiero w 2012 r. Początek zasiedzenia pozwany określa na 31 maja 1949 roku, zaś jego upływ na 1 czerwca 1969 roku, zgodnie z art. 50 ust. 2 dekretu z dnia 11 października 1946 roku "Prawo rzeczowe" Dz. U. z 1946 r., Nr 57, poz. 319. w związku z art. XLI 2 przepisów wprowadzających kodeks cywilny. Natomiast przy przyjęciu, że postępowanie wywołane orzeczeniem Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B. z 31.07.1958 roku przerwało bieg zasiedzenia ww. nieruchomości, to początek zasiedzenia pozwany określa na dzień 23 listopada 1960 roku, zaś jego upływ na dzień 1 stycznia 1975 roku, stosownie do art. 172 1 k.c. w brzmieniu sprzed nowelizacji obowiązującej od 01.10.1990 roku w związku z art. XLI 2 przepisów wprowadzających kodeks cywilny. Powoływał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach IV CSK 686/12, III CZP 82/14, III CZP 51/13 (k. 148-151).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dla nieruchomości między innymi oznaczonej numerami geodezyjnymi (...) (o powierzchni ewidencyjnej (...) ha) i (...) (o powierzchni ewidencyjnej (...) ha), położonej w miejscowości K. na wniosek Skarbu Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo R. w R. z dnia 7 kwietnia 2004 roku została założona księga

wieczysta w Sądzie Rejonowym w W. M. numer (...). W dziale II. ww. księgi wieczystej jako właściciel ujawniony jest Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo R. w R..

Działki oznaczone numerami geodezyjnymi (...), położone w K. wchodziły w skład majątku ziemskiego będącego własnością W. W. (1), który zmarł w 1925 roku. Po jego śmierci majątkiem zajmowała się jego żona H. W. wraz z dziećmi: J., A., J. G. (matka powoda) i K. W.. W. W. (1) i jego żona H. mieli jeszcze syna J. W. (1), który był kawalerem i zginął w 1942 roku na S..

Majątek ziemski stanowiący własność spadkobierców W. W. (1) został przejęty na cele reformy rolnej na mocy dekretu PKWN z dnia 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Komisarz Ziemski działający z polecenia Wojewódzkiego (...) Ziemskiego w B. opierając się na art. 2 pkt. I art. 3 dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej, protokołem sporządzonym dnia 31 maja 1949 roku przejął majątek L., będący własnością spadkobierców W. W. (2) (kopia protokołu – zał. Nr 4 do opinii głównej biegłego J. K. (1), k. 4-6, akt SO w Ł. I C (...)). W protokole podano, że nieruchomości liczyła (...) ha, w tym: (...) ha gruntów ornych, (...) ha łąk jednokośnych, (...) ha pastwisk, (...) ha lasów, (...) ha sadów, (...) ha ogrodów warzywnych, (...) ha pod podwórzami, zabudowaniami i drogami oraz (...) ha nieużytków. Na mocy części pierwszej dekretu PKWN majątek objęty postępowaniem przeszedł na własność Skarbu Państwa na cele wskazane w art. 1 część druga.

Spadkobiercy W. W. (1) kwestionowali zasadność ww. przejęcia od momentu kiedy powzięli wiadomość, że majątek ma być przejęty. W wyniku działań ww. w dniu 27 lipca 1956 roku Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B. wystosowało pismo do Ministerstwa Rolnictwa Numer (...) VIII.Z/4-66/56, w sprawie ewentualnego zwrotu majątku L., wskazując, iż powierzchnia majątku została określona w przybliżeniu w oparciu jedynie o plan z uwagi na brak rejestru pomiarowo-klasyfikacyjnego. Ministerstwo Rolnictwa w dniu 16 listopada 1956 r. wskazało, że sprawa może być ostatecznie rozstrzygnięta po dokładnym ustaleniu powierzchni użytków rolnych (k. 210).

W dniu 2 sierpnia 1957 roku Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w W. Mazowieckiem zakomunikowało Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wojewódzkiemu Zarządowi (...) Zarządowi (...) w B., że na posiedzeniu w dniu 11.06.1957 roku zdecydowano by zwrócić majątek L. na rzecz właścicieli, ponieważ zgodnie z dekretem z dnia 6.09.1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej nie podlega pod działanie dekretu, gdyż nie przekracza norm obszarowych przewidzianych w dekrecie (k. 209).

Ostatecznie orzeczeniem Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B. z 31 lipca 1958 roku przejęto na własność Skarbu Państwa na cele R. Rolnej nieruchomości ziemską L., położoną w G. K. S., pow. W.. (...) o ogólnym obszarze (...) ha, w tym gruntów ornych (...) ha, łąk (...) ha, pastwisk (...) ha, pod zabudowaniami (...) ha, nieużytków (...) ha, lasów (...) ha, stanowiącą własność spadkobierców W. W. (2). Jako podstawę prawną wskazano § 5 rozporządzenia Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych z 1 marca 1945 roku w sprawie wykonania dekretu (...) Komitetu (...) z 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej /Dz.U.R.P. Nr 10 poz 51/, ustawy z 12 marca 1958 roku o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwa rolnego /Dz.Ust. Nr 5 poz. 16/ - (kopia orzeczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wojewódzkiego Zarządu (...) w B., k. 28, akt SO w Ł. sygn. I C (...)).

Orzeczeniem Ministerstwa Rolnictwa z 22 listopada 1960 roku, nr (...) w sprawie z odwołania J. W. (2) oraz innych spadkobierców W. W. (1) od orzeczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B. z 31 lipca 1958 roku, na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu z 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej /Dz. U. Nr 3 z 1945 r., poz. 13/ oraz art. 93 i 94 rozporządzenia z 22 marca 1928 o postępowaniu administracyjnym /Dz.U. Nr 36 poz. 341/, utrzymano w mocy orzeczenie Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B. z 31 lipca 1958 roku w sprawie przejęcia na cele reformy rolnej nieruchomości ziemskiej L., o pow. (...) ha w tym ponad (...) ha użytków rolnych, położonej w G. K. S., pow. W., stanowiącej własność spadkobierców W. W. (1).

Docelowo Dokumenty Pomiarowe (plany i rejestry) stwierdzające dokładny obszar tej nieruchomości z wyszczególnieniem użytku każdego rodzaju przewidziane w powołanym rozporządzeniu zostały wykonane przez mierniczego Powiatowego Zarządu (...) na datę 18.01.1957 roku i na datę 8.05.1957 roku sprawdzone przez Komisję

w terenie. Jak wynika z opinii biegłego z zakresu geodezji J. K. (1), według powyższych dokumentów (...), będący własnością spadkobierców W. W. (1) nie spełniał norm obszarowych tj. wymogu do przejęcia jej na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu PKWN z dnia 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (k. 147-182 akt SO w Ł. sygn. I C (...))

W orzeczeniu z dnia 31 lipca 1958 roku Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej – Wojewódzkiego Zarządu (...) w B. postanawiającym o przejściu na własność Skarbu Państwa na cele reformy rolnej nieruchomości ziemskiej L., utrzymanej w mocy orzeczeniem Ministra Rolnictwa z dnia 22 listopada 1960 r., znak: (...), brak odniesienia, ustosunkowania się do sporządzonych dokumentów, planów rejestrów i protokołów. Wyszczególnione w orzeczeniach wielkości obszarowe zostały pozyskane z protokołu sporządzonego w dniu 31 maja 1949 r. przez Komisarza ziemskiego w sprawie przejęcia na cele reformy rolnej na mocy dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6.9.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Przy przejmowaniu majątku użytki rolne zostały określone w przybliżeniu.

W trybie spełniającym wymogi określone w § 6 rozporządzenia Ministerstwa Rolnictwa i Ministra Rolnictwa i reform Rolnych z dnia 1.03.1945 r. w sprawie wykonania dekretu PKWN z dnia 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej zostały sporządzone dokumenty pomiarowe przedstawiające powierzchnię majątku ziemskiego, opracowane przez:

- mierniczego Powiatowego Zarządu (...) z dnia 18.1.1957 roku. W Wyniku wykonanych prac pomiarowych gruntów sporządzono pierworys będący mapą (...), a obliczona powierzchnia użytków rolnych była mniejsza od 50 h,
- mierniczego Powiatowego Zarządu (...) z dnia 8.5.1957 r. po sprawdzeniu przez Komisje w terenie; powyższe wynika z pisma z dnia 30 września 1957 r. Wojewódzkiego Zarządu (...) w B., a obliczona powierzchnia użytków rolnych była mniejsza od 50 ha.

Powyższe jednak pomięto w wydanych przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej i Ministra rolnictwa wymienionych wyżej orzeczeniach, pomimo tych wszystkich wcześniejszych ustaleń prawnych, pomiarowych i technicznych.

Działkom opisanym w rejestrze pomiarowym z 1957 r. (k. 58 i 59 w aktach parcelacji majątku L. gmina K. U. (...).I/66/WM) aktualnie odpowiadają:

- działce nr (...) o pow. (...) ha, działki nr: (...) położone w obrębie L. oraz działki (...) położone w obrębie K.,
- działce nr (...) o pow. 1,9251 ha, działki nr: (...) położone w obrębie L.,
- działce nr (...) o pow. (...) ha, działki nr: (...) położone w obrębie L.,
- działce nr (...) o pow. (...) ha, działki nr: (...) położone w obrębie L.,
- działce nr (...) o pow. (...) ha, działki nr: (...) położona w obrębie L.,
- działce nr (...) o pow. (...) ha, działki nr: (...) położone w obrębie L.,
- działce nr (...) o pow. (...) ha, działki nr: (...) położone w obrębie L.,
- działka nr (...) o pow. 1, (...) została zbyta w roku 1939 na rzecz M. S. (grunty zahipotekowane) i dla niej nie była zakładana księga po przejęciu majątku,
- działce nr (...) o pow. (...) ha, działka nr: (...) położona w obrębie K.,
- działce nr (...) o pow. (...) ha, działka nr: (...) położona w obrębie L.,
- działce nr (...) o pow. (...) ha (zamiana numeru na (...)), działkom nr: (...) położonym w obrębie K..

W piśmie z dnia 10 kwietnia 2008 r. powód R. K. wraz z bratem K. K. (1) wystąpili do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o stwierdzenie nieważności orzeczenia Ministra Rolnictwa z 22 listopada 1960 roku (nr (...)) oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B. z 31 lipca 1958 roku.

Decyzją z dnia 30 listopada 2012 r. sygn. GZrn – 057 – 625 – 353/08 Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi stwierdzili, zgodnie z żądaniem powoda i jego brata nieważność wymienionych wyżej orzeczeń w związku z tym, że zostały one wydane z rażącym naruszeniem prawa.

Po rozpatrzeniu wniosku Skarbu Państwa – Lasów Państwowych Nadleśnictwa R. o ponowne rozpatrzenie sprawy zakończonej decyzją Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 30 listopada 2012 roku, znak GZrn-057-625-353/08, Minister Rolnictwa (...) utrzymał w mocy swoją ww. decyzję – decyzją z 30 kwietnia 2013 roku nr GZrn-057-625-420/12.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. wyrokiem z dnia 26 lutego 2014 r. sygn. akt I SA/Wa 1453/13, oddalił skargę Skarbu Państwa – Lasów Państwowych Nadleśnictwa R. na decyzję Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 listopada 2013 r., nr GZrn-057-625-420/12 w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji.

Postanowieniem Sądu Grodzkiego w W. M.z 23 marca 1949 roku sygn. akt Sp 100/48 stwierdzono, że po zmarłym w dniu 25 maja 1925 roku W. W. (1) pozostali spadkobiercy: syn J., syn J. K. (2) (dwojga imion), córka A., syn K., córka J. – każde z udziałem po 1/5 części spadku oraz wdowa spadkodawcy H. W. z prawem dożywotniego użytkowania w 1/6 części całości spadku (k. 211).

Sąd Rejonowy w Wysokim Mazowieckiem prawomocnym postanowieniem z dnia 28 maja 2015 roku sygn. I Ns (...) uzupełnił wymienione wyżej postanowienie Sądu Grodzkiego w W. Mazowieckiem z 23 marca 1949 r. sygn. akt Sp (...) w ten sposób, że treść sentencji postanowienia oznaczył jako punkt I oraz dodał punkt II o następującej treści: stwierdzić, że według stanu prawnego na dzień 5 lipca 1963 roku prawo do spadkowego gospodarstwa rolnego położonego w L. i K. zachowała córka J. K. (3) – w całości (k. 72, akt tut. Sadu I Ns(...)).

Sąd Rejonowy w B. (...) postanowieniem z 9 września 1999 roku sygn. akt II (...) stwierdził, że spadek po J. K. (3) zmarłej (...) r. w B. ostatnio stale zamieszkałej w B. – na podstawie ustawy nabyli: syn K. K. (2) i syn R. K. – po 1/2 części, (k.11, akt SR w B. II Ns (...)). Sąd Rejonowy w B. II Wydział Cywilny postanowieniem z 20 maja 2005 roku sygn. akt II Ns (...) uzupełnił postanowienie Sądu Rejonowego w B. z dnia 9.09.1999 r. sygn. akt II Ns(...) i stwierdził, że wchodzące w skład spadku po J. K. (3) zmarłej 7.07.1995 r. w B. ostatnio stale zamieszkałej w B. gospodarstwo rolne dziedziczą: Syn K. K. (1) i syn R. K. po 1/2 części (k. 19 akt SR w B. II Ns (...)).

Na podstawie notarialnej umowy darowizny zawartej przez powoda z bratem K. K. (2) dnia 17.03.2015 r. za rep. A nr (...), K. K. (2) darował powodowi „do jego majątku osobistego” cały przysługujący mu udział w 1/2 części w spadku po J. K. (3), zaś powód oświadczył, że darowiznę tę przyjmuje do swojego majątku osobistego (kopia wypisu aktu notarialnego, k. 62-k.64, akt SO wL. sygnatura I C (...))

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Ł. z 14 kwietnia 2005 roku, sygn. akt I Ns (...) stwierdzono, że spadek po J. W. (1) synu W. i H., zmarłym 28 listopada 1981 r. w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie ustawy nabyli: żona H. W. – w 1/2 części, brat J. W. (2) – w 1/6 części, siostra A. W. – w 1/6 części, siostra J. K. (3) – w 1/6 części (k. 17 akt SR w L. I Ns (...)).

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Wyszkowie z 30 maja 2005 roku, sygn. akt I Ns (...) stwierdzono, że spadek po J. W. (2) zmarłym dnia 3 czerwca 1987 r. w B., ostatnio zamieszkałym w B. na mocy ustawy wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym nabyły: siostra A. W. i siostra J. K. (3) w 1/2 (jednej drugiej) części każda z nich (k.77 akt SR w W. I Ns(...)).

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Wysokim Mazowieckiem z 31 maja 2005 roku sygn. akt. (...) stwierdzono, że spadek po K. W. zmarłym w L. na podstawie ustawy nabyli: matka H. W. w 4/16 częściach, brat J. W. (2) w 3/16

częściach, brat J. W. (1) w 3/16 częściach, siostra A. W. w 3/16 częściach, siostra J. K. (3) w 3/16 częściach, przy czym wszyscy spadkobiercy zachowali prawo dziedziczenia wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego położonego w L. i K. (k. 21 akt tut. Sadu I Ns(...)).

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Ł. z 17 marca 2011 roku sygn. akt I Ns (...) stwierdzono, że spadek po H. W. córce J. i I. (żona J. W. (1)), zmarłej (...). w Ł., ostatnio stale zamieszkałej w Ł., na podstawie ustawy nabył Skarb Państwa w całości, z dobrodziejstwem inwentarza (k. 32 akr SR w Ł. I Ns(...)).

Aktualnie wartość działki nr (...) wynosi (...)zł, a wartość działki nr (...) wynosi (...) zł czyli łącznie wartość tych działek wynosi(...) zł (opinia biegłego, k. 386-391 akt SO w Ł. I C (...)).

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 28 listopada 2017 roku, w sprawie I C (...), zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz R. K. kwotę (...) zł odpowiadające wartości wymienionych wyżej nieruchomości po odjęciu wartości stanowiącej własność powoda i jego brata działki nr (...) położonej w L. ((...)zł), a wartość działki nr (...) położonej w L. (67 443 zł), wartość działki nr (...) położonej w L. ((...)zł), wartość działki nr (...) położonej w K. P. ((...) zł), wartość działki nr (...) położonej w K. ((...) zł) oraz wartość działki nr (...) położonej w K. ((...) zł), które aktualnie pozostają we władaniu Skarbu Państwa (k. 419, 424-438 akt SO w Ł. I C (...)).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W ocenie Sądu, wbrew twierdzeniom strony pozwanej, powód wykazał, iż W. W. (1) był właścicielem nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) w K.. To prawda, że tytuł własności do (...) uległ zniszczeniu podczas II wojny światowej. Natomiast o przysługującym W. W. (1) prawie własności do (...) pośrednio świadczą dokumenty złożone w sprawie, jak i szereg dokumentów złożonych w sprawie I C (...) Sądu Okręgowego w Ł., co do wiarygodności których nie może być wątpliwości (protokół przejęcia majątku L. na cele reformy rolnej z dnia 31 maja 1949 roku opatrzonym podpisami Komisarza Ziemskiego, właściciela majątku lub pełnomocnika, przejmującego zarząd majątku i przedstawiciela miejscowej władzy; orzeczenie Prezydium wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 31 lipca 1958 r. (k.28 akt SO w Ł. sygn. I C (...)); zaświadczenie z Archiwum Państwowego w B. Oddział w Ł. z dnia 10.03.2015 r. z informacją, że księgi hipoteczne majątku L., gm. K., zaginęły w czasie II wojny światowej (k. 108a akt SO w Ł. sygn. I C (...)); kserokopia rejestru sporządzonego w 1905 roku (k. 108a akt SO w Ł. sygn. I C (...)); dowody uiszczenia opłat podatkowych (k. 108a akt SO w Ł. sygn. I C (...)); decyzja Urzędu Wojewódzkiego B. z dnia 25 sierpnia 1949 r. w sprawie przyznania zaopatrzenia miesięcznego za przyjęty na cele reformy rolnej majątek L., dla H. W. (k. 16 z akt parcelacji majątku L. z Archiwum Państwowego); zaświadczenie Sądu Grodzkiego w W. M. z dnia 12.VII.1949 r. nr dz. 149/49 stwierdzające, że W. W. (1) był właścicielem gospodarstwa rolnego o obszarze (...) ha ziemi własnej (k. 22 z akt parcelacji majątku L. z Archiwum Państwowego); zaświadczenie starosty powiatowego w W. M. z dnia 27.VI.1949 r. Nr R.. 7-66/49, stwierdzające, że gospodarstwo rolne położone we wsi L., gm. K. będące własnością spadkobierców W. W. (2) o obszarze (...) ha, w dniu 31 maja 1949 roku zostało przejęte na cele reformy rolnej (k. 23 z akt parcelacji majątku L. z Archiwum Państwowego). Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 28 listopada 2017 roku, Sąd Okręgowy również nie miał żadnych wątpliwości odnośnie do faktu, iż W. W. (1) miał tytuł własności majątku L., w tym tytułu własności odnośnie do działek (...) położnych w K..

Sąd Rejonowy nie miał także wątpliwości odnośnie do legitymacji procesowej czynnej R. K. biorąc pod uwagę wskazane powyżej prawomocne orzeczenia dotyczące stwierdzenia praw do spadku po W. W. (1) i jego spadkobiercach oraz umowę pomiędzy powodem a jego bratem K. K. (1) z 17.03.2015 r.

W ocenie Sądu przeszkodą dla uwzględnienia powództwa nie mógł także stanowić art. 1 ust. 3 oraz art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 roku o zachowaniu narodowego charakteru strategicznego zasobów naturalnych kraju. Zgodnie z treścią art. 2 ww. ustawy zasoby naturalne wymienione w art. 1 stanowiące własność Skarbu Państwa nie podlegają przekształceniom własnościowym z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych. W okolicznościach

rozpoznawanej sprawy Skarb Państwa nie posiada tytułu prawnego do działek oznaczonych numerami (...) w K., które jedynie pozostają we władaniu Skarbu Państwa.

Na uwzględnienie nie zasługiwał także zgłoszony zarzut zasiedzenia.

Przepisy art. 50 dekretu z dnia 11 października 1946 r. - Prawo rzeczowe (Dz. U. 57.319 - dalej: "pr. rzecz."), który wszedł w życie 1 stycznia 1947 r., stanowił, że kto posiada nieruchomości przez lat dwadzieścia, nabywa jej własność, chyba że w chwili objęcia nieruchomości w posiadanie był w złej wierze (§ 1); temu, kto posiada nieruchomości przez lat trzydzieści, nie można zarzucać złej wiary (§ 2). W myśl zaś art. 51 pr. rzecz., kto bez ważnej podstawy został wpisany do księgi wieczystej jako właściciel, nabywa własność, jeżeli jest od lat dziesięciu wpisany i ma od lat dziesięciu nieruchomości w posiadaniu, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (§ 1); po upływie lat dwudziestu nie można wpisanemu posiadaczowi zarzucać złej wiary (§ 2). Z dniem 1 stycznia 1965 r. przepisy te zostały zastąpione art. 172-178 k.c.; od 1 października 1990 r. istotnie zmienionymi, w szczególności w zakresie dotyczącym terminów zasiedzenia (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2002 r., III CZP 72/01). Wszystkim wskazanym w tym czasie zmianom stanu prawnego w dziedzinie zasiedzenia towarzyszyły normy intertemporalne (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2006 r., III CZP 100/05).

Do biegu zasiedzenia zgodnie z art. 175 k.c. stosuje się oprócz art. 173 i 176 k.c. odpowiednio przepisy o biegu przedawnienia roszczeń. Podobne uregulowanie zawierał art. 53 pr. rzecz. Konsekwencją wskazanego odesłania jest możliwość odpowiedniego stosowania do biegu zasiedzenia w okresie przed 1 stycznia 1965 r.m.in. art. 277 pkt 4 k.z. oraz art. 109 pkt 4 Przepisów ogólnych prawa cywilnego (Dz. U. 1950.34.311 - dalej: "p.o.p.c.") stanowiących, że bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu względem wszelkich roszczeń, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości albo siły wyższej nie można ich dochodzić przed sądami polskimi - a do biegu zasiedzenia w okresie od 1 stycznia 1965 r.; art. 121 pkt 4 k.c. przewidującego, iż bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu co do wszelkich roszczeń, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może ich dochodzić przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju - przez cały czas trwania przeszkody. Dopuszczalność stosowania do biegu zasiedzenia wymienionych przepisów odpowiada podstawowym założeniom instytucji zasiedzenia. Skutkiem upływu terminu zasiedzenia jest utrata własności rzeczy na korzyść samoistnego posiadacza rzeczy w wyniku niewykonywania przez właściciela swych uprawnień w terminie zasiedzenia. Bieg zaś terminu prawa materialnego z ujemnymi konsekwencjami dla określonej osoby można zaakceptować o tyle tylko, o ile osoba ta ma - zgodnie z paremią *agere non valenti non currit praescriptio* - możliwość przeciwdziałania skutkom upływu terminu (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, 28 października 2004 r., III CK 461/03, 13 października 2005 r., I CK 162/05, 5 lutego 2009 r., I CSK 331/08, 16 lutego 2012 r., III CSK 208/11, 4 kwietnia 2014 r., II CSK 410/13, 17 stycznia 2019 r., IV CSK 535/17).

Na równi ze stanem siły wyższej (stanem zawieszenia wymiaru sprawiedliwości), uniemożliwiającym uprawnionemu dochodzenie swych roszczeń przed sądem lub innym organem i powodującym - w konsekwencji - zawieszenie biegu przedawnienia oraz zasiedzenia, traktuje się w orzecznictwie niezależny od właściciela, wywołany uwarunkowaniami politycznymi, obiektywny, o powszechnym zasięgu oddziaływania stan niemożności efektywnego dochodzenia w okresie powojennym w niektórych sytuacjach zwrotu rzeczy od Skarbu Państwa na drodze prawnej. Według utrwalonego w orzecznictwie stanowiska, stwierdzenie takiego stanu musi uwzględniać indywidualną ocenę sytuacji właściciela. W PRL taki stan mógł być w szczególności wynikiem niemającej podstaw prawnych praktyki wyłączenia niektórych spraw z drogi sądowej i rozpoznawania ich w postępowaniu administracyjnym, niedostępności środków prawnych pozwalających skutecznie podważyć wadliwe decyzje administracyjne (brak sądowej kontroli decyzji administracyjnych), przynależności właściciela do grupy osób dyskryminowanych lub represjonowanych z przyczyn polityczno-ustrojowych i ówczesnej powszechnej praktyki stosowania prawa niezapewniającej tym osobom realnych możliwości uzyskania korzystnego rozstrzygnięcia. Powołanie się ogólnie na ówczesną sytuację polityczną uznaje się za niewystarczające do wykazania stanu uzasadniającego zastosowanie art. 121 pkt 4 k.c. lub jego wcześniejszych odpowiedników (zob. w szczególności uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 r., II CSK 241/08, 22

listopada 2011 r., III CSK 26/11, 11 grudnia 2013 r., IV CSK 184/13, 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 519/13, 17 stycznia 2019 r., IV CSK 535/17).

Zarówno przepisy dekretu o reformie rolnej, jak i przepisy dekretu o przejęciu lasów przewidywały przejście na własność Skarbu Państwa nieruchomości objętych zakresem zastosowania tych aktów z mocy prawa w dniu ich wejścia w życie (zob. w związku z tym np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r., III CZP 121/10).

Niewątpliwie stwierdzenie stanu uzasadniającego zastosowanie art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c. i obowiązujących wcześniej ich odpowiedników wymaga, zgodnie z przyjmowaną w orzecznictwie wykładnią tych przepisów, uwzględnienia indywidualnej sytuacji właściciela, w związku z czym w ramach dokonywanej oceny w tym zakresie przez sąd istotne znaczenie może mieć aktywność właściciela przejawiająca się w próbach odzyskania nieruchomości, niemniej brak takiej aktywności nie sprzeciwia się zastosowaniu tych przepisów, gdy w danej sytuacji efektywność ewentualnych działań właściciela była mało prawdopodobna.

W rozpoznawanej sprawie okolicznością bezsporną pozostawało, że Skarb Państwa objął nieruchomości objęte wnioskiem o zasiedzenie w posiadanie w toku prowadzonego postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem decyzji wywłaszczeniowej, oraz że posiadanie to miało charakter samoistny. Z tego powodu Sąd pominął wnioski dowodowe o przesłuchanie w charakterze świadka K. R., który jak sprecyzował na rozprawie w dniu 18 grudnia 2019 roku pełnomocnik pozwanego miałby zeznawać na okoliczność samoistnego posiadania nieruchomości. Również złożone w dniu 24 grudnia 2019 roku przez pełnomocnika pozwanego dokumenty potwierdzają okoliczności, które w sprawie w istocie nie były sporne, a mianowicie, że Skarb Państwa był posiadaczem działek objętych wnioskiem o zasiedzenie od chwili przejęcia ich w wykonaniu decyzji wywłaszczeniowej i władał nimi jak właściciel. Ocena zasadności zarzutu zasiedzenia zależała od oceny prawnej, po pierwsze czy w okolicznościach rozpoznawanej sprawy doszło do zawieszenia biegu terminu zasiedzenia, co podnosiła strona powodowa, a co za tym idzie czy upłynął termin do zasiedzenia.

Ciężar wykazania okoliczności uzasadniających, że doszło do zawieszenia biegu terminu zasiedzenia spoczywał na powodzie, który się na tę okoliczność powoływał (art. 6 k.c.). W ocenie Sądu powód sprostował powyższemu obowiązкови.

Jak już wyżej wskazano, w celu wykazania stanu tamującego bieg terminu zasiedzenia niezbędne jest udowodnienie, że uprawniony podejmował próby odzyskania nieruchomości i okazały się one bezskuteczne, względnie, że ze względu na swoją indywidualną sytuację lub przynależność do określonej grupy społecznej, nie mógł rozsądnie liczyć na skuteczność takich zabiegów. Ocena każdego przypadku powinna być indywidualna i nie jest w tej mierze wystarczające ogólne powołanie się na sytuację polityczną panującą do 1989 r., uwarunkowania ustrojowe tego okresu, niechętnie nastawienie organów państwa do prywatnej własności lub subiektywnie pojmowany brak nadziei na odzyskanie własności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 r., II CSK 241/08, OSNC-ZD 2010, nr A, poz. 2, z dnia 16 września 2009 r., II CSK 169/09, niepubl., z dnia 25 listopada 2009 r., II CSK 246/09, niepubl., z dnia 13 maja 2010 r., IV CSK 510/09, niepubl., z dnia 7 października 2011 r., II CSK 17/11, niepubl., z dnia 22 listopada 2011 r., III CSK 26/11, niepubl., z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 686/12, niepubl., z dnia 27 kwietnia 2017 r., II CSK 504/16, niepubl.).

W ocenie Sądu powód wykazał, że spadkobiercy W. W. (1) nie pozostali bierni wobec działań prowadzących do wywłaszczenia. Treść pisma z 27 lipca 1956 roku (k. 210) świadczy o tym, że bezpośrednio po tym jak powzięli informacje o możliwości wywłaszczenia skorzystali z dostępnych ówczesnie środków prawnych. Kwestionowali wskazane normy obszarowe, skoro już 27 lipca 1956 roku Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej wystosowało pismo w sprawie zwrotu majątku. Następnie odwoływali się od decyzji z 31 lipca 1958 roku. Podjęte działania okazały się jednak bezskuteczne. Zarówno z dokumentów zgromadzonych w sprawie, jak i z wiarygodnych zeznań powoda wynika, iż spadkobiercy W. W. (1) nie pogodzili się z utratą majątku, podejmowali próby odzyskania nieruchomości, które okazały się jednak bezskuteczne. Permanentnie pisali pisma o zwrot majątku m.in. do pierwszego sekretarza, organów terenowych, prezydenta.

Z uwagi na powyższe w ocenie Sądu stan odpowiadający przesłankom zastosowania art. 121 pkt 4 k.c. w okolicznościach rozpoznawanej sprawy miał miejsce i trwał do 1 września 1980 roku tj. do początku funkcjonowania sądowej kontroli administracji publicznej. Od tej daty należy zatem liczyć bieg okres zasiedzenia.

Ocena zasadności zarzutu zasiedzenia wymagała w następnej kolejności ustalenia czy Skarb Państwa jako posiadacz samoistny nieruchomości wskazanych w pozwie pozostawał w dobrej czy złej wierze. Sąd dokonał tej oceny biorąc pod uwagę okoliczności sprawy. Trzeba przy tym zauważyć, że objęcie nieruchomości w posiadanie na podstawie decyzji administracyjnej, którą następnie uznano za nieważną, nie rozstrzyga o złej wierze posiadacza. Dobra wiara decydująca o długości terminu zasiedzenia podlega ocenie według chwili objęcia nieruchomości w posiadanie (arg. ex art. 172 § 1 in fine k.c.), a nie według stanu następującego po uznaniu decyzji administracyjnej za wadliwą. W konsekwencji, ocena ta musi mieć indywidualny charakter i być każdorazowo poprzedzona badaniem, czy osobom obejmującym nieruchomość we władanie z ramienia konkretnej państwowej jednostki organizacyjnej można przypisać świadomość odpowiadającą pojęciu złej wiary, tj. wiedzę o braku uprawnienia lub powinność posiadania tej wiedzy, przy założeniu działania z należytą starannością.

Należy przy tym mieć na względzie, że w ramach złożonej struktury, jaką jest państwo (obecnie Skarb Państwa), świadomość osób działających w określonej jednostce organizacyjnej (kierujących tą jednostką), nie jest tożsama ze świadomością osób funkcjonujących w innej jednostce. Istotne znaczenie ma zatem w tym kontekście stopień i charakter wadliwości tytułu prawnego, na podstawie którego objęto nieruchomość w posiadanie. W świetle dotychczasowego orzecznictwa, objęcie nieruchomości w posiadanie na podstawie decyzji o wywłaszczeniu uznawane było raczej za argument wspierający domniemanie dobrej wiary posiadania (art. 7 w związku z art. 172 § 1 k.c.), aniżeli służący jego obaleniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2014 r., I CSK 658/13, niepubl., z dnia 3 grudnia 2015 r., III CSK 355/15, OSNC-ZD 2017, nr C, poz. 42, i z dnia 8 grudnia 2016 r., I CSK 82/16, niepubl.).

Okoliczności rozpoznawanej sprawy przemawiają jednak za przyjęciem złej wiary posiadacza. Nie można pominąć, iż w dniu 27 lipca 1956 roku Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B. wystosowało pismo do Ministerstwa Rolnictwa Numer (...).VIII.Z/4-66/56, w sprawie ewentualnego zwrotu majątku L., wskazując, iż powierzchnia majątku została określona w przybliżeniu w oparciu jedynie o plan z uwagi na brak rejestru pomiarowo-klasyfikacyjnego. Ministerstwo Rolnictwa w dniu 16 listopada 1956 r. wskazało, że sprawa może być ostatecznie rozstrzygnięta po dokładnym ustaleniu powierzchni użytków rolnych (k. 210). W dniu 2 sierpnia 1957 roku Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w W. M. zakomunikowało Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wojewódzkiemu Zarządowi (...) Zarządowi (...) w B., że na posiedzeniu w dniu 11.06.1957 roku zdecydowano by zwrócić majątek L. na rzecz właścicieli, ponieważ zgodnie z dekretem z dnia 6.09.1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej nie podlega pod działanie dekretu, gdyż nie przekracza norm obszarowych przewidzianych w dekrete (k. 209). Dokumenty Pomiarowe (plany i rejestry) stwierdzające dokładny obszar tej nieruchomości z wyszczególnieniem użytku każdego rodzaju przewidziane w powołanym rozporządzeniu zostały wykonane przez mierniczego Powiatowego Zarządu (...) na datę 18.01.1957 roku i na datę 8.05.1957 roku sprawdzone przez Komisję w terenie. Mimo to w orzeczeniu z dnia 31 lipca 1958 roku Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej – Wojewódzkiego Zarządu (...) w B. postanawiającym o przejściu na własność Skarbu Państwa na cele reformy rolnej nieruchomości ziemskiej L., utrzymanej w mocy orzeczeniem Ministra Rolnictwa z dnia 22 listopada 1960 r., znak: (...), brak odniesienia, ustosunkowania się do sporządzonych dokumentów, planów rejestrów i protokołów. Wyszczególnione w orzeczeniach wielkości obszarowe zostały pozyskane z protokołu sporządzonego w dniu 31 maja 1949 r. przez Komisarza ziemskiego w sprawie przejęcia na cele reformy rolnej na mocy dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6.9.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Przy przejmowaniu majątku użytki rolne zostały określone w przybliżeniu. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B., wydając orzeczenie, w ogóle pominęło ten kluczowy w sprawie dowód, który zgodnie z § 6 rozporządzenia miał decydujące znaczenie dla sprawy, a zamiast tego oparto się na pozbawionym wiarygodności protokole z 1949 r. Tymczasem gdyby organ wydający orzeczenie z dnia 31 lipca 1958 r. odparł swoje ustalenia na rejestrach pomiarowych, to określona na tej podstawie powierzchnia użytków rolnych, obliczona zgodnie z definicją zawartą w § 4 rozporządzenia nie przekroczyłaby normy 50 ha, co skutkowałoby koniecznością uznania nieruchomości L. za niepodlegającą przejściu na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu. Bez wątplenia na dzień wydania

decyzji wyłączeniowej była możliwość zorientowania się, że wydana decyzja jest wadliwa. Ignorancja odnośnie do przeprowadzonych pomiarów świadczy o złej wierze pozwanego. Mało tego treść pisma z 2 sierpnia 1957 roku wskazuje, iż osoby reprezentujące Skarb Państwa miały świadomość, iż decyzja może być wadliwa, mimo to została wydana i wykonana.

Reasumując powyższe - w ocenie Sądu Rejonowego Skarb Państwa uzyskał samoistne posiadanie spornych gruntów w złej wierze. Wymagany do zasiedzenia w świetle właściwych przepisów termin posiadania nieruchomości, której posiadanie zostało uzyskane w złej wierze, nie biegł jednak do dnia 31 sierpnia 1980 r., ze względu na istnienie w tym czasie - w którym nie było sądownictwa administracyjnego - stanu wyłączającego poprzednikom prawnym powoda na skuteczne dochodzenie ochrony swych praw. Stan ten należy zakwalifikować jako stan siły wyższej w rozumieniu najpierw art. 277 pkt 4 Kodeksu zobowiązań, później art. 109 pkt 4 Przepisów ogólnych prawa cywilnego (Dz. U. 1950.34.311), a następnie art. 121 pkt 4 k.c. Wymagany do zasiedzenia nieruchomości objętej w posiadanie w złej wierze termin posiadania zaczął biec dopiero w dniu 1 września 1980 r. Wynosił on początkowo dwadzieścia lat (art. 172 k.c. w pierwotnym brzmieniu), a następnie, od 1 października 1990 r. (art. 172 k.c. w brzmieniu obowiązującym od tego dnia), trzydzieści lat, i nie upłynął, ponieważ został przerwany przez złożenie w dniu 10 kwietnia 2008 roku wniosku do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o stwierdzenie nieważności orzeczenia Ministra Rolnictwa z 22 listopada 1960 roku (nr (...)) oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w B. z 31 lipca 1958 roku.

Stwierdzenie nieważności decyzji usunęło z mocą wsteczną jedynie jej skutki prawne, a nie zmieniło rzeczywistości materialnej istniejącej w czasie jej wydania ani powstałej po jej wydaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2014 r., V CSK 579/13, nie publ.). Sąd powództwo należało uwzględnić (punkt I. wyroku). Sąd dokonał jednak konstrukcji rozstrzygnięcia w sposób inny niż wskazał powód (gdyż księga wieczysta (...) prowadzona jest także dla innych nieruchomości niż wskazane w pozwie), jako że konstrukcja prawna rozstrzygnięcia należy do Sądu, przy czym rozstrzygnięcie wydane zostało w granicach przytoczonych okoliczności faktycznych przez powoda uzasadniających żądanie i w granicach przytoczonych przepisów prawa (por. przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z 12.02.2002 r., I CKN 902/99, LEX nr 43357).

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 2 punkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018, poz. 265 ze zm.) – punkt II. wyroku.

ZARZĄDZENIE

Odpis pełnomocnikowi pozwanego.